

Projekt „Hry se slovy“

Jedna z nejdůležitějších kompetencí, kterou by měly děti před odchodem do základní školy zvládnout, je komunikace, a to ve všech možných rovinách a situacích.

Cíl:

Zlepšit kulturu mluvení, učit děti o věcech přemýšlet

Věková skupina 4 – 6 let

Charakteristika a záměry projektu:

Projekt „Hry se slovy“ nás provází celým školním rokem. Prolíná do všech oblastí a aktivit, kterými se ve škole zabýváme. Je nastaven tak, abychom prostřednictvím her, párového

i skupinového sdílení, myšlenkových map a dalších metod kritického myšlení procvičili všechny druhy jazykových a komunikačních dovedností. Děti jsou cíleně vedeni k tomu, aby byly sebevědomější, nebály se vyjádřit svůj názor, uměly ho obhájit, vysvětlit, diskutovat nad tématem. Učí se o věcech přemýšlet.

Očekávaný přínos:

Tím, že se snažíme o to, aby dítě pasivně nepřijímalo předkládaná fakta, ale přemýšlelo

o nich, konfrontovalo je s vlastní zkušeností, argumentovalo, obhajovalo svůj názor, ale

i vyslechlo názory ostatních, zapojilo se do diskuse, učíme děti myslet analyticky. Učíme tedy děti **samostatně přemýšlet a formulovat ne jen odříkávat.**

Naplánované aktivity:

Rozklad slabik

Rýmování

První a poslední hláska ve slově (slovní fotbal)

Hry na rozeznávání slabik (me – medvídek, ko – kočka apod.)

Slova podřazená, nadřazená

Protiklady

Synonyma, homonyma

Dvojice, co k čemu patří

Tichá pošta

Hra na paměť – přidávají se slova

Hledání předmětu pomocí otázek – odpovědět se smí pouze ano, ne

Vysvětlí význam slov – vyjádří se slovy

Poznej význam slov, která jsou znázorněna pomocí pantomimi nebo kresbou

Hry na pravdu (př. kočka je menší než myš? Na jabloni zrají hrušky? Apod.)

Co mají společného? Př. dům a stan, kočka a pes apod.

Práce s knihou:

Čtení pohádek a příběhů

Postupné čtení

Čtení s otázkami

Vymýšlení vlastního konce příběhu

Vymýšlení vlastního příběhu

Popletené příběhy – dej příběh do pořádku

Moje nejmilejší čtení (čtení z knížek, které si děti přinesou z domova)

Rozdíl mezi veršem a prózou

Hádky a logická cvičení

Světová literatura – pohádkové postavy – rozdíly v názvech, vlastnostech i vzhledu

Návštěva knihovny

Práce s knihou, časopisem a dalšími sdělovacími prostředky

Řečová cvičení:

Převyprávění pohádek

Popisování co potřebuješ k nějaké činnosti (př. jak uvaříš čaj a co k tomu potřebuješ?)

Odpověz celou větou za použití slov, která jsi slyšel v otázce

Představ svou rodinu, kamaráda, výlet apod.

Vyříd' spolehlivě vzkaz

Popis – př. vysvětlí divákovi se Marťanovi co je květina, auto apod.

Ledolamky ¹

Příklad 1 – písmenková ledolamka

děti se volně pohybují v prostoru, na povel musí najít kamaráda jehož jméno začíná na písmeno M, na D apod.

Příklad 2 - ledolamka jak se lidé zdraví

děti se potkávají v prostoru. Každý se zdraví s každým a to vždy podle zadané příležitosti. S kamarádem, s rodičem, učitelem, s někým, koho jsme dlouho neviděli apod.

Hodnocení:

Součástí všech aktivit, kterými se ve škole zabýváme, tedy i her se slovy, je každotýdenní hodnocení, kdy si vždy v pátek shrneme vše, s čím jsme se v uplynulém týdnu setkali, o čem jsme si povídali, na čem jsme společně pracovali. Zhodnotíme si co se nám povedlo, co budeme muset ještě zopakovat a samozřejmě nezapomeneme i chválit. „Klubíčujeme“.

(viz Školní vzdělávací program - starší děti - oddíl hodnocení) ²

Všechny děti projdou kontrolou logopeda. Ty děti, které mají špatnou výslovnost, zůstávají v jeho péči. Logoped k nám pravidelně dochází po celý školní rok.

Pro ilustraci, jak probíhají hry se slovy, uvádím několik příkladů:

procvičování dílčích komunikačních dovedností probíhá nejčastěji při odpolední relaxaci po obědě. Starší děti již nemají potřebu spánku, pouze chvilku odpočívají, zklidní se. V těchto klidných chvílích po obědě pracujeme s dětmi jednou z metod kritického myšlení - **EUR** (Evokace, Uvědomění, Reflexe).

Příklad 1

Asi dva týdny jsme se, převážně při odpolední relaxaci, zabývali procvičováním začáteční hlásky, popřípadě slabiky, u slov, rozkladem slabik vytleskáváním, objasňovali jsme si čím se zabývají různá povolání (učitel, řidič, vychovatel apod.), hledali jsme opaky. **Evokovali** jsme u dětí jejich dosavadní znalosti (první fáze kritického myšlení), doplňovali jsme a opravovali v čem byly odpovědi dětí mylné (druhá fáze – **uvědomění**), abychom mohli přikročit k třetí fázi kritického myšlení, k reflexi.

Reflexe:

tato fáze probíhá vždy v dopoledních hodinách. V tomto případě děti měly za úkol se rozdělit do dvou skupin. Skupiny vždy vybírá určený předškolák (v této úloze se děti střídají). ³

Skupiny se postavily do zástupu na protilehlých koncích třídy, my jsme s kolegyní ⁴ měly v klobouku připravené lístečky, na kterých byly zastoupeny všechny aktivity, které jsme v předchozích dnech společně procvičovali. Otázky byly pro obě skupiny stejné jak obsahem, tak počtem. Na dané znamení vyběhl první ze skupiny, vytáhl si otázku. Pokud ji správně zodpověděl, vrátil se ke skupině a vyslal dalšího. Pokud neuměl odpovědět, běžel se poradit s celou svojí skupinou. Vyhrála ta skupina, která dříve zodpověděla všechny otázky.

Cílem bylo zapojit všechny děti, motivovat je ke spolupráci a nám se měly odhalit případné nedostatky pro další procvičování.

Příklad 2

Při odpoledním klidu jsme nejdříve probrali téma kdo je to reportér, jak pracuje, kde ho můžeme vidět. Kdo je to respondent. Povídali jsme si i o ostatních formách získávání informací, kde je můžeme najít, jak jsou pro nás důležité apod. Všichni si zkusili roli televizního hlasatele, kdy hlásili předpověď počasí, sportovní zprávy, program apod. Opět jsme pracovali metodou EUR.

Při Reflexi jsme použili metodu párového sdílení.

Děti se pomocí hry na čísla spárovaly. *Děti běhají po třídě, učitelka vysloví číslo a děti musí utvořit skupinku dětí čítající vyslovené číslo.* Hra končí ve dvojicích, které jsou utvořeny právě pomocí této hry zcela náhodně.

¹ Ledolamky jsou pohybové aktivity, které zařazujeme během dne, aby se děti protáhly a uvolnily

² Školní vzdělávací program najdete na www.skolkavuvauu.cz

³ Je velice zajímavé, že tyto „skupinové výběrčí“ se po předchozích zkušenostech, ptají: „budeme při práci potřebovat rychlost nebo chytrost?“ Podle toho si pak vybírají členy do své skupiny.

⁴ Učíme ve škole dopoledne ve třech, v různých modulech. Tentokrát jsme byly na skupinu starších dětí ve třídě 2 učitelky.

Každá dvojice si našla své místo dostatečně vzdálené od ostatních a v tomto okamžiku dostaly děti úkol. Určily si kdo bude reportér a kdo respondent. Reportér měl za úkol se zeptat buď na nejmilejší hračku nebo na nejmilejšího kamaráda, sdělení si zapamatovat a následně ho sdělit všem ostatním. V této roli se pak dvojice vystřídaly.

Cílem úkolu bylo jednak umět klást otázky, zapamatovat si obsah sděleného a srozumitelně a co nejpřesněji tento obsah sdělit ostatním, vědět co je důležité pro kamaráda, nikoli pro mne.

Příklad č. 3

Nejdříve jsme si opět hráli se slovy, procvičovali jsme synonyma, homonyma, slova s opačným významem, dávali jsme si nejrůznější hádanky zaměřené na logické myšlení, vymýšleli jsme si svoje hádanky apod.

Při reflexi na toto téma jsme použili metodu skupinového sdílení. Děti se samy rozdělily do třech skupin. „Skupinový výběrčí“ byl zároveň mluvčím skupiny. Mluvčí si mezi sebou stříhli, která skupina začne odpovídat. Skupina dostala otázku, děti se ve skupině poradily a mluvčí sdělil odpověď. Pokud byla odpověď správná, skupina dostala bod ve formě lentilky. Pokud byla odpověď nesprávná, pokračovala další skupina. Skupiny se pravidelně střídaly. Vítězem byla ta skupina, která získala nejvíce bodů. Tyto sladké body si pak děti rozdělily.⁵

Cílem bylo posílit u dětí týmovou práci a zmapovat případné nedostatky, které by nás nasměrovaly k dalšímu procvičování.

Příklad 4

Měsíc březen je měsícem knihy, proto jsme v rámci her se slovy vybrali z našeho plánu téma práce s knihou, časopisem a jinými sdělovacími prostředky. Nikdo z nás netušil, že nás práce s knihou dovede až ke vzniku časopisu, kterému jsme dali název Úvaláček, a na kterém s velkou chutí pracovaly všechny děti ze třídy.

Zde nám dává velký prostor rámcově vzdělávací program, který je pružný, flexibilní a neomezuje nás ani časově ani obsahově. Tak úplně přirozeně vznikl zajímavý projekt.

Každé z dětí mělo za úkol si přinést svoji nejmilejší knihu, kterou jsme si vždy prohlédli a z každé jsme si i kousek přečetli. Práce s knihou nás dovedla až k návštěvě knihovny (o této si přečtete v Úvaláčku), která nás inspirovala k vytvoření vlastního časopisu. Nápad na vytvoření časopisu byl pro děti velice motivační.

Při odpoledním odpočinku jsme si nejdříve prohlíželi různé časopisy, abychom měli představu jak takový časopis vypadá, kolik má stránek a vysvětlili jsme si, že jeho obsah se odvíjí od toho, komu je časopis určen, kdo ho tedy bude číst a také co bychom tomuto okruhu čtenářů chtěli sdělit. Pak už děti přicházely s nápady samy.

Byli jsme překvapení, s jakým nadšením a elánem se děti pustily do práce. Každý chtěl mít v časopise svůj text nebo obrázek. My jsme všechno zapisovali, reportáže a ankety jsme natáčeli na diktafon, třídili, vybírali obrázky. Vždy, když jsme měli přeepsané texty, radili jsme se s dětmi jaké obrázky by se k textu hodily a děti ochotně malovaly. Do Úvaláčku jsme vždy vybrali ty nejlepší, ale dbali jsme na to, aby nikdo nestál stranou. Díky ochotným rodičům, kteří nám pomohli s tiskem, vznikl výtisk pro každého.

Výsledek si už prohlédněte sami.

Přejeme vám pěkné počtení.

Milada a Monika

Učitelky z II oddělení

⁵ Lentilkové body byly pro děti velkou motivací k úspěšné odpovědi. Bylo zajímavé vidět, jak si děti sladké body rozdělují. Každá skupina použila jinou metodu, ale na všechny se dostalo, dokonce i na nás učitelky.